

Vydání věci

Státní příspěvková organizace, která je právnickou osobou, je pasivně legitimovaná ve sporu o vydání věci, kterou neoprávněně zadržuje jako věc, která není v majetku státu a se kterou jí nepřísluší hospodařit.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 22 Cdo 1928/2008, ze dne 31.10.2008)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl ve věci žalobkyně G. H., zastoupené advokátkou, proti žalované ČR - Ministerstvu kultury ČR, o vydání věci, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 2 pod sp. zn. 20 C 104/2003, o dovolání žalované proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 3. ledna 2008, č. j. 35 Co 405/2007-282, tak, že rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 3. ledna 2008, č. j. 35 Co 405/2007-282, a výrok III. o vydání věci a výrok V. o nákladech řízení rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 2 ze dne 28. června 2007, č. j. 20 C 104/2003-273, ve znění opravného usnesení ze dne 6. září 2007, č. j. 20 C 104/2003-290, se zrušují a věc se vrací v tomto rozsahu Obvodnímu soudu pro Prahu 2 k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Obvodní soud pro Prahu 2 (dále „soud prvního stupně“) rozsudkem z 5. 2. 1998, č. j. 22 C 7/97-36, vůči žalované České republice - Ministerstvu spravedlnosti zamítl žalobu, kterou se žalobkyně domáhala zaplacení 18 914,76 DEM s příslušenstvím, 79 443, 30 Kč s příslušenstvím a vydání movitých věcí eventuálně zaplacení částky 55 600,- Kč. Soud prvního stupně rozhodl o žalobě, kterou žalobkyně požadovala náhradu škody způsobenou jí rozhodnutím o vazbě a trestu odnětí svobody, následně zrušeným, a vydání věci, které podle zrušeného rozhodnutí propadly státu. Vycházel ze zjištění, že rozsudkem Městského soudu v Praze z 5. 3. 1982, sp. zn. 5 To 22/82, byla žalobkyně uznána vinnou účastenstvím podle § 10 odst. 1 písm. b) trestního zákona na trestném činu poškozování cizích práv podle § 209 odst. 1 písm. a) trestního zákona a na trestném činu porušování předpisů o oběhu zboží ve styku s cizinou podle § 124 odst. 1 trestního zákona, jichž se dopustil spoluobžalovaný P. H., a pro tyto trestné činy byl jim oběma uložen trest odnětí svobody v trvání 14 měsíců, trest propadnutí části majetku (peněžní částky) a trest propadnutí věcí (dřevorezby a jiné umělecké předměty). Ke stížnosti pro porušení zákona Nejvyšší soud ČR rozsudkem ze dne 15. 4. 1992, sp. zn. 11 Tz 79/91, vyslovil, že uvedeným rozsudkem Městského soudu v Praze byl porušen zákon, a proto rozsudek Městského soudu v Praze i předchozí rozsudek Obvodního soudu pro Prahu 1 ze 14. 1. 1982, sp. zn. 3 T 0266/81, zrušil a zároveň přikázal prokurátorovi, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. Věc týkající se trestného činu poškozování cizích práv podle § 209 odst. 1 trestního zákona, k jehož spáchání došlo tím, že P. H. v prosinci 1979 a lednu 1980 před státním notářstvím při projednávání dědictví po svém otci v rozporu se skutečností zahrnul do dědictví i věci, které nepatřily do pozůstalosti, zejména umělecké předměty, s cílem dosáhnout povolení jejich vývozu do ciziny, přičemž G. H. jej k tomuto jednání měla pohnouti, byla pak usnesením Obvodního státního zastupitelství pro P. 1 ze dne 9. 10. 1995, sp. zn. 1 Pv 239/93, odložena podle § 159 odst. 2 trestního řádu s přihlédnutím k § 11 odst. 1 písm. b) trestního řádu. Soud prvního stupně dospěl k závěru, že nejsou dány podmínky odpovědnosti žalované za škodu podle § 6 zákona č. 58/1969 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou rozhodnutím orgánu státu nebo jeho nesprávným úředním postupem, neboť žalobkyně nebyla zproštěna obžaloby a nedošlo k zastavení trestního stíhání ani k uložení mírnějšího trestu.

Městský soud v Praze rozsudkem ze dne 28. 9. 1998, č. j. 22 Co 294/98-56, rozsudek soudu prvního stupně potvrdil a dovolání žalobkyně proti rozsudku odvolacího soudu bylo rozsudkem Nejvyššího soudu z 26. 9. 2001, č. j. 25 Cdo 608/99-67, zamítnuto. Rozhodnutí odvolacího soudu a rozsudky soudů obou stupňů byly zrušeny nálezem Ústavního soudu z 15. 4. 2003, sp. zn. I. ÚS 125/99. Ten dospěl k závěru, že obecné soudy vyložily § 6 odst. 2 zákona č. [58/1969](#) Sb. restriktivně. Nevzaly v úvahu, že žalobkyni byla zrušeným trestním rozsudkem způsobena újma, neboť na jeho základě vykonala trest odnětí svobody a byl realizován trest propadnutí majetku.

Soud prvního stupně rozsudkem z 8. 3. 2006, č. j. 20 C 104/2003-198, žalobu o zaplacení 327 395,58 Kč a 79 443,60 Kč s příslušenstvím a vydání uměleckých předmětů znovu zamítl. Nárok na náhradu škody z důvodu promlčení a žalobu na vydání věcí proto, že věci žalobkyně nemá v držení Ministerstvo kultury jako organizační složka státu, ale Národní galerie v P. (dřevěná socha Madony sousoší dvou světců) a Uměleckoprůmyslové muzeum v P. (všechny další žalobkyní požadované předměty s výjimkou poháru na nožce, bílo zlatý dekor). Jde o státní příspěvkové organizace a právnické osoby, kterým podle § 54 odst. 1 zákona č. [219/2000](#) Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, ve znění pozdějších změn, přísluší hospodařit s majetkem. Podle § 55 odst. 1 tohoto zákona nabývají majetek pro stát a vlastním jménem vystupují v právních vztazích. Zřizovatelem příspěvkové organizace Muzea hlavního města P., která má v držení jednu z požadovaných věcí - pohár na nožce, bílo zlatý dekor s víčkem, je hlavní město P.

K odvolání žalobkyně Městský soud v Praze jako soud odvolací rozsudkem ze dne 20. října 2006, č. j. 35 Co 286/2006-239, rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku o vydání poháru na nožce, bílo zlatý dekor s víčkem, potvrdil, dále změnil tak, že žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni 43 670,80 Kč s příslušenstvím, a v zamítavých výrociích o vydání věcí a zaplacení částky 363 168,08 Kč zrušil a věc vrátil v tomto rozsahu soudu prvního stupně k dalšímu řízení. Odvolací soud sice považoval za správný závěr soudu prvního stupně, že Národní galerie v P. a Uměleckoprůmyslové muzeum v P. jsou jako státní příspěvkové organizace právnickými osobami, které vystupují vlastním jménem, avšak podle odvolacího soudu jen ve věcech, týkajících se majetku státu. Jestliže soud prvního stupně dospěl k závěru, že vlastníci movitých věcí je žalobkyně, pak nejde o majetek státu a tyto subjekty nemohou o jejím majetku před soudem jednat. Žaloba na vydání věcí by měla směřovat proti jejich zřizovateli, kterým je Ministerstvo kultury ČR. To nemá právní subjektivitu, neboť je organizační složkou státu a žalovaným musí být stát, za který tato složka jedná. Proti němu žaloba směřuje a bylo na soudu prvního stupně, aby bez zvláštního rozhodnutí Ministerstvo kultury ČR do řízení přibral. Ohledně vydání poháru není žalovaný stát pasivně legitimován, neboť je v držení příspěvkové organizace obce - hlavního města P.

Soud prvního stupně rozsudkem z 28. 6. 2007, č. j. 20C 104/2003-273, ve znění opravného usnesení z 6. 9. 2007, č. j. 20 C 104/203-290, výrokem I. uložil žalované České republice - Ministerstvu spravedlnosti ČR, aby zaplatila žalobkyni 35 772,50 Kč s příslušenstvím a 48 232,63 Kč s příslušenstvím do 3 dnů od právní moci rozsudku, výrokem II. zamítl žalobu o zaplacení částky 279 162,95 Kč s příslušenstvím, výrokem III. uložil žalované České republice - Ministerstvu kultury ČR, aby vydala žalobkyni specifikované umělecké předměty, a výroky IV. a V. rozhodl o nákladech řízení. Při rozhodování o vydání věcí vycházel z právního názoru odvolacího soudu.

K odvolání žalované Městský soud v Praze jako soud odvolací rozsudkem z 3. 1. 2008, č. j. 35 Co 405/2007-282, rozsudek soudu prvního stupně v napadeném výroku III. o vydání věcí vůči žalované České republice - Ministerstvu kultury ČR potvrdil, změnil ve výroku o nákladech řízení a rozhodl o nákladech řízení odvolacího. Konstatoval, že žalobkyně má podle § 126 odst. 1 občanského zákoníku (dále „ObčZ“) právo na ochranu vlastnického práva k movitým věcem vůči tomu, kdo je neoprávněně zadržuje. Tím je žalovaná Česká republika - Ministerstvo kultury ČR, jak už odvolací soud uvedl v rozsudku z 20. 10. 2006, č. j. 35 Co 286/2006-239.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalovaná dovolání. Aniž zmiňuje jeho přípustnost, vytýká odvolacímu soudu nesprávný závěr, že je subjektem, který movité věci žalobkyně drží. Národní galerie v P. byla zřízena zákonem č. 148/1949 Sb. a je státní příspěvkovou organizací s plnou právní subjektivitou. Právní osobou je i Uměleckoprůmyslové muzeum v P., které podle zřizovací listiny z 27. 12. 2000 vystupuje v právních vztazích svým jménem. Žalovaná proto považuje za správný názor soudu prvního stupně, k němuž dospěl v rozsudku z 8. 3. 2006. Zdůrazňuje, že příspěvkové organizace převzaly movité věci v roce 1982 od finančního odboru ONV P. 10 a žalovaná nemá možnost rozhodnutí o vydání věcí vykonat, neboť je nedrží. Jako zřizovatel příspěvkových organizací nemá ani právní nástroj k tomu, aby movité věci od jejich držitelů získala. Za neadekvátní považuje částku přisouzenou žalobkyni na nákladech řízení, neboť žalovaná byla přibrána do řízení až 28. června 2007. Navrhuje, aby rozsudek odvolacího soudu byl zrušen a věc mu vrácena k dalšímu řízení.

Žalobkyně se ve vyjádření ztotožňuje se závěrem odvolacího soudu o pasivní legitimaci žalované a podotýká, že je věcí žalované, jak od svých příspěvkových organizací movité věci získá, aby je mohla žalobkyni vydat. Navrhuje, aby dovolání bylo zamítnuto.

Nejvyšší soud zjistil, že včasné dovolání proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu je přípustné podle § 237 odst. 1 písm. b) občanského soudního řádu (dále „OSŘ“) a bylo podáno oprávněnou osobou - účastnicí řízení, za kterou jedná osoba s právníkem (§ 241 odst. 2 písm. b/ OSŘ).

Podle čl. 11 odst. 1 Listiny základních práv a svobod každý má právo vlastnit majetek. Vlastnické právo všech vlastníků má stejný zákonný obsah a ochranu.

Podle § 126 odst. 1 ObčZ vlastník má právo na ochranu proti tomu, kdo do jeho vlastnického práva neoprávněně zasahuje; zejména se může domáhat vydání věcí na tom, kdo mu ji neprávem zadržuje.

Účastníkem občanskoprávních vztahů je i stát (§ 21 ObčZ). Pokud stát vystupuje jako účastník právních vztahů, je právní osobou (§ 6 zákona č. [219/2000](#) Sb.).

Stát jako právní osoba zabezpečuje plnění svých funkcí v prvé řadě svými organizačními složkami, což jsou zejména ministerstva, správní úřady, soudy a další uvedené v § 3 zákona č. [219/2000](#) Sb. Jejich vedoucí a zaměstnanci v rozsahu daném jejich pověřením nebo stanoveném vnitřním předpisem činí jménem státu právní úkony (§ 7 odst. 1 zákona č. [219/2000](#) Sb.). Organizační složky nejsou právní osobou a jednání jejich zaměstnanců zakládá práva a povinnosti státu.

Dále stát zajišťuje plnění svých funkcí nepřímo prostřednictvím státních organizací, mezi které patří podle § 54 odst. 1 zákona č. [219/2000](#) Sb. státní příspěvkové organizace, zřízené, popřípadě řízené ústředními orgány a jiné státní organizace zřízené (založené) na základě zvláštního právního předpisu nebo zvláštním právním předpisem, které ve vztahu k majetku státu vykonávaly právo hospodaření. V tomto ustanovení je také výslovně uvedeno, že státní příspěvkové organizace hospodaří s majetkem státu (§ 8) a jsou právními osobami. Podle § 55 odst. 1 téhož zákona tyto organizace nemají vlastní majetek, za podmínek stanovených tímto zákonem nabývají majetek pro stát a jejich příslušnost hospodařit s majetkem (§ 8) se řídí § 9 (jde o majetek, který potřebují k plnění funkcí státu v rámci své působnosti nebo stanoveného předmětu činnosti). Vlastním jménem jednájí v právních vztazích týkajících se majetku a účastní se řízení před soudy a jinými orgány ve věcech týkajících se majetku včetně řízení o určení, zda tu vlastnické nebo jiné obdobné právo státu je či není.

Zvláštní postavení v této struktuře zaujímá Úřad pro zastupování státu ve věcech majetkových (dále

„Úřad“), zřízený zákonem č. [201/2002](#) Sb. Ten vystupuje za stát v řízeních před soudy, rozhodčími orgány, správními úřady a jinými orgány namísto organizačních složek příslušných hospodařit s majetkem v případech a za podmínek tímto zákonem stanovených (tzv. výlučné jednání podle § 2 a násl. tohoto zákona) nebo v řízeních vystupuje namísto organizačních složek po dohodě s nimi (tzv. dohodnuté jednání podle § 6 a násl. tohoto zákona) a nebo vystupuje jako vedlejší účastník vedle příslušné státní organizace (§ 9 a násl. tohoto zákona). Kromě toho je Úřad podle § 11 tohoto zákona způsobilý být sám účastníkem občanského soudního řízení a má pro toto řízení procesní způsobilost, pokud v případech doloženého majetkového zájmu státu a v souladu se zvláštním předpisem podává návrhy na zahájení řízení o neplatnost smlouvy o převodu vlastnictví nebo smlouvy o převodu cenných papírů před tuzemskými soudy, jejichž účastníkem není stát, nebo do takových řízení vstupuje.

V rámci tzv. výlučného jednání podle § 3 odst. 1 písm. a) zák. č. [201/2002](#) Sb. Úřad jedná před tuzemskými orgány a rozhodčími orgány ve věci určení vlastnického práva státu 1) k nemovitostem, jejichž ocenění přesahuje v době zahájení řízení 250 000,- Kč, 2) k nemovité a movité věci prohlášené za národní kulturní památku a 3) ke stavbám, které jsou sídlem vyjmenovaných subjektů, anebo ve věci vyklizení uvedených nemovitostí nebo vydání uvedené movité věci. Podle § 4 zákona č. [201/2002](#) Sb. podává Úřad z vlastního podnětu nebo z podnětu Nejvyššího kontrolního úřadu nebo Ministerstva financí žalobu a dále jedná v řízení před soudy ve věci určení vlastnického práva státu, určení neplatnosti smlouvy o převodu věci z vlastnictví státu nebo vydání bezdůvodného obohacení na úkor státu, jestliže takovou žalobu nepodala příslušná organizační složka.

Právo domáhat se ochrany vlastnického práva státu k věci, a to nejen cestou určovací žaloby, tak i žalobou na vydání věci (když jiný výklad by byl protismyslný), náleží a) státu samotnému, za nějž jedná organizační složka, které přísluší s věcí hospodařit, nebo namísto této organizační složky za splnění zákonem stanovených podmínek Úřadu pro zastupování ve věcech majetkových, b) státní příspěvkové organizaci, které přísluší s věcí hospodařit, zřízené ústředním orgánem nebo jiné organizaci zřízené na základě zvláštního právního předpisu nebo zvláštním právním předpisem, která ve vztahu k majetku dosud vykonávala právo hospodaření podle § 54 odst. 1 zákona č. [219/2000](#) Sb.

Tyto právnické osoby, tj. stát - příslušná organizační složka nebo státní příspěvková organizace jsou rovněž pasivně legitimovány ohledně nároků uplatňovaných k věcem, se kterými jim přísluší hospodařit, a také ve věcech, kdy je zpochybňováno vlastnické právo státu k věci. Už v usnesení z 27. 2. 2006, sp. zn. 22 Cdo 2913/2005, uveřejněném v časopise Soudní rozhledy, Nejvyšší soud zdůraznil, že státní příspěvkové organizace jako právnické osoby jsou podle § 55 odst. 1 zákona č. [219/2000](#) Sb., ve znění zákona č. [202/2002](#) Sb., způsobilé samostatně jednat před soudem ve věcech týkajících se majetku včetně řízení o určení, zda tu vlastnické nebo jiné obdobné právo státu je či není a že uvedené ustanovení tak dopadá i na případy, kdy subjekt odlišný od státu žaluje proti státním příspěvkovým organizacím na určení svého vlastnického práva k věci, s níž ony hospodaří, tj. i v řízení o nároku, jímž je zpochybňována sama existence vlastnického práva státu.

Přehlédnout nelze ani to, že také zákon č. [201/2002](#) Sb. upravuje vystupování Úřadu jak pro věci, kdy je stát žalobcem, ale i žalovaným: podle § 20 se rozumí věci týkající se majetku, vlastnického práva státu, závazku státu, závazku státní organizace nebo majetku obce i případy, kdy někdo tvrdí nebo popírá, že se jedná o majetek, vlastnické právo státu, závazek státu, závazek státní organizace nebo majetek obce.

Dovolací soud tak dospívá k závěru, že státní příspěvková organizace, která je právnickou osobou, je pasivně legitimovaná ve sporu o vydání věci, kterou neoprávněně zadržuje jako věc, která není v majetku státu a se kterou jí nepřísluší hospodařit.

Žalovaná jako zřizovatel nemůže ani předmětným příspěvkovým organizacím uložit, aby jí vydaly

věci, které jsou vlastnictvím žalobkyně. Jednostranným opatřením může podle zákona č. [219/2000](#) Sb. zřizovatel nakládat jen s majetkem státu.

Podle § 55 odst. 2 věta druhá zákona č. [219/2000](#) Sb. s majetkem, se kterým organizace hospodaří, lze nakládat opatřením (§ 20). Ustanovení § 20, které upravuje opatření jako nakládání s majetkem organizačních složek, tak platí i pro nakládání s majetkem státních příspěvkových organizací. Podle § 20 odst. 1 pokud to zákon připouští, lze s majetkem nakládat také jednostranným opatřením. Podle § 20 odst. 2 opatření mohou vydávat zřizovatelé organizačních složek při výkonu funkce zřizovatele podle tohoto zákona. Podle § 55 odst. 2 téhož zákona se výkon zřizovatelských (zakladatelských) funkcí vůči organizacím řídí tímto zákonem, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak. Podle § 5 odst. 1 tohoto zákona zřizovatel může rozhodnout opatřením (§ 20) o změně zřizovací listiny organizační složky a s tím souvisejících dílčích změnách v jejím předmětu činnosti, organizačním uspořádání a rozsahu majetku státu, s nímž je příslušná hospodařit.

Z uvedeného vyplývá, že závěr odvolacího soudu, že žalovaná je osobou věcně legitimovanou k vydání věci žalobkyni, není správný. Z důvodu nesprávného právního posouzení, když dovolací soud nezjistil (§ 242 odst. 3 OSŘ), že by v řízení došlo k vadám uvedeným v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3, jakož i k jiným vadám řízení, které by měly za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, byl rozsudek odvolacího soudu zrušen. Protože důvod nesprávnosti platí i pro výrok III. rozsudku soudu prvního stupně ve věci samé o vydání věci a související výrok V. o nákladech řízení, bylo v tomto rozsahu zrušeno i jeho rozhodnutí a věc byla tomuto soudu vrácena k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2 a 3 OSŘ).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Jistota](#)
- [Insolvenční řízení](#)
- [Exekuce](#)
- [Započtení](#)
- [Reorganizace](#)
- [Soudní poplatky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Spotřebitel \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správa společné věci \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní řízení \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Vylučovací žaloba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Promlčení, insolvence](#)